

ਹਰਨਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੇ.

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ- ਜਵਾਬਦਾਰਤਾ

2016 ਦਾ CRR ਨੰਬਰ 170 (O&M)

19 ਮਾਰਚ, 2019

ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ, 1973—ਐਸ.ਐਸ. 360 ਅਤੇ 361— ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਐਕਟ, 1958— ਐੱਸ. 3 ਅਤੇ 12— ਸਜ਼ਾ- ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਤਨਖਾਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ- ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ- ਤਨਖਾਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਅਲੀ- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਅਤੇ 471 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ -2 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ- ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ-ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ-ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ-ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ-ਅੱਗੋਂ-ਅੱਗੋਂ-ਅਦਾਲਤ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 360 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ- ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲੀ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ।

(ਪਰਾ 19)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 20)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 360 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ

ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਚੰਗਾ ਆਚਰਣ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਂਟੀਡਰਜ਼ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਪਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਜੋੜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਪਰਾ 22)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 360 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 360 ਅਤੇ 361 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 360 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ।

(ਪਰਾ 24)

ਐਸ.ਪੀ.ਸੋਢੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ.

ਐਸ.ਐਸ.ਚੀਮਾ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਹਰਨਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜੇ.

(1) ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਰਾ 4.12.2015 ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪ ਮੰਡਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ 25.2.2014 ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ, ਨਕੋਦਰ, ਥਾਣਾ ਨਕੋਦਰ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 420, 466, 468, 471 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 117 ਮਿਤੀ 4.5.2007 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(2) ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਪਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਹਕੋਟ-2 ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਾਕ ਸ਼ਾਹਕੋਟ-2 ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਸਾਲ 2002 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਅਰਬਨ ਬੈਂਕ, ਨਕੋਦਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 6.5.2007 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

Harnareesh Singh Gill, J.)

(3) ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਲੜੀਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਲਜ਼ਮ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(4) ਦੋਸ਼ੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 465, 468, 471, 420 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(5) ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 09 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(6) ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

(7) ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(8) ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 25.2.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ:-

ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ	ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ
420 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 3,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।
471 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(9) ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(10) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 4.12.2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(11) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 1.1.2002 ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਕੋਦਰ ਹਿੰਦੂ ਅਰਬਨ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ, ਨਕੋਦਰ ਤੋਂ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜੁਲਾਈ 2003 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ 2,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਪੰਜਾਬ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 39 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੋਂ ਉਕਤ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। 1961. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 12.4.2006 ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(12) ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ 23.1.2006 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 4.5.2007 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਨਕੋਦਰ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਅਲੀ ਸੀ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਕੰਮ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ।

(13) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁੱਖਾ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੀੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(14) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(15) ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਤਨਖਾਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਪਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ (ਸਾਬਕਾ PW6/F) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ।

(16) ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

(17) ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸਕੂਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਤਨਖਾਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ। 7911/- ਪ੍ਰਤੀ

ਮਹੀਨਾ ਕਰਜ਼ਾ 9.7.2003 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਯਮਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੱਟੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 12.4.2006 ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ਾ

Harnaresh Singh Gill, J.

ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ' ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ 23.1.2006 ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ 4.5.2007 ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 420, 471 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

(18) ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜ ਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਫਿੱਟ ਕੇਸ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(19) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ **ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ** ਬਨਾਮ **ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ)** ¹ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ:

“ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੰਡਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਦੋਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ। ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ, ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਰਮੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਵਜ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ

ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤੋਲਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀਮਤ ਮਕਸਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਕਥਾਮਯੋਗ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ, ਲਾਭਦਾਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਜੀਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

(20) ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(21) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

360. ਚੰਗੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ।

(1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਵਲ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਔਰਤ - ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਇਹ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਬਾਂਡ, ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ (ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ

Harnaresh Singh Gill, J.)

ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਕਾਰਵਾਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ, ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਖੁਦ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਰੀ, ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਰੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ (45 ਆਫ 1860) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਿਰਫ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਚਰਿੱਤਰ, ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ।

(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(5) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) ਧਾਰਾ 121, 124 ਅਤੇ 373 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

(7) ਅਦਾਲਤ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ) ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮਤ ਕਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਨਾਮਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

(8) ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਜ਼ੋਂਤ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਆਪਣੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਲਈ।

(9) ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਾਰੰਟ 'ਤੇ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੁਰੰਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ, ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(10) ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1958 (1958 ਦਾ 20), ਜਾਂ ਚਿਲਡਰਨ ਐਕਟ, 1960 (1960 ਦਾ 60), ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। , ਨੌਜਵਾਨ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਜਾਂ ਪੁਨਰਵਾਸ।"

ਸੈਕਸ਼ਨ 3 - ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1958-ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ:

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 379 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 380 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 381 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 404 ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ (1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ , ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ, ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮੇਤ

ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਫਿਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਓ।

'ਦ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਂਟੀਡਰਜ਼ ਐਕਟ, 1958' ਦੀ ਧਾਰਾ 12- ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ।- ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਯੋਗਤਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰਨਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(22) ਧਾਰਾ 360 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਂਟੀਡਰਜ਼ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ /

(23) **ਚੰਦਰੇਸ਼ਵਰ ਸ਼ਰਮਾ** ਬਨਾਮ **ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ** ² ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ: -

"3. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 379 ਅਤੇ 411 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ 3.5 ਕਿਲੋ ਗੈਰ-ਫੈਰਸ ਮੈਟਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ, ਪਰ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਵੀ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਟਿਫਿਨ ਕੈਰੀਅਰ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ

ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 360 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਕਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਥਾਈ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੇ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 360 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 361 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 360 ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 360 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 360 ਅਤੇ 361 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 360 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 360 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਂਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ 3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਰਾਂਚੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

(24) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 360 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 360 ਅਤੇ 361 ਸੀਆਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। .PC ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 360 Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ।

(25) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 420, 471 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਠੋਸ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿੰਗ ਬਾਂਡ

Harnaresh Singh Gill, J.

ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਂਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰੇ।

(26) ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ. ਐਸ. ਮਹਿੰਦੀਰਤਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ